

Päivämäärä

20.1.2011

Dnro

115/14/2011

Voimaantulo- ja voimassaoloaika

1.2.2011-toistaiseksi

Kumoaa

Maa- ja metsätalousministeriön asetus kalojen bakteeriperäisen munuaistaudin vastustamiseksi (3/EEO/2003)

Valtuutussäännökset

Eläintautilaki (55/1980) 8 §:n 4 momentti, 12 §:n 2 ja 4 momentti (muut. 303/2006) ja 16 §

Vastaavat EY-säädökset

Neuvoston direktiivi 2006/88/EY (32006L0088); EUVL N:o L 328, 24.11.2006, s.14.

Komission päätös 2010/221/EU (32010D0221); EUVL N:o L 98, 20.4.2010, s.7.

**Maa- ja metsätalousministeriön asetus
kalojen bakteeriperäisen munuaistaudin vastustamisesta**

Maa- ja metsätalousministeriön päätöksen mukaisesti säädetään eläintautilain (55/1980) 8 §:n 4 momentin, 12 §:n 2 ja 4 momentin sekä 16 §:n nojalla, sellaisena kuin niistä 12 §:n 2 ja 4 momentti ovat laissa 303/2006:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tarkoitus ja soveltamisala

Tämän asetuksen tarkoituksena on seurata kalojen bakteeriperäisen munuaistaudin, jäljempänä *BKD-tauti*, esiintymistä ja estää sen leviäminen.

Asetuksessa säädetään BKD-taudin esiintymisen valvonnasta sekä toimenpiteistä epäiltäessä ja todettaessa BKD-tautia.

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Eläimen omistajan tai haltijan velvollisuudesta ilmoittaa kunnaneläinlääkärille epäillessään kalojen sairastuneen tai kuolleen BKD-tautiin säädetään eläintautilain 9 §:ssä.

Eläinlääkäreiden velvollisuudesta ilmoittaa epäilystä tai todetusta BKD-tapauksesta säädetään vastustettavista eläintaudeista ja eläintautien ilmoittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksen 1346/1995 4 §:ssä.

Vesiviljelyeläinten markkinoille saattamista, istuttamista, kuljettamista ja siirtämistä koskevista yleisistä terveysvaatimuksista sekä BKD-tautia koskevista vaatimuksista siirrettäessä kaloja tai niiden sukusoluja meri- tai rannikkoalueelta taikka vaelluskalojen nousualueelta sisävesialueelle säädetään kaloissa, äyriäisissä ja nilviäisissä esiintyvien eläintautien vastustamisesta annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (470/2008).

3 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan.

- 1) *BKD-taudille alttiilla lajilla* heimoon Salmonidae kuuluvia kaloja;
- 2) *viljelylaitoksella* eläintunnistusjärjestelmästä annetussa laissa (238/2010) tarkoitettua pitopaikkaa, jossa pidetään kaloja, ei kuitenkaan paikkaa, jossa luonnonvaraisia kaloja pidetään väliaikaisesti ja ilman ruokintaa odottamassa teurastusta;
- 3) *tartuntalaitoksella* viljelylaitosta, jonka kaloista on vahvistettu BKD-tauti;
- 4) *sukusoluilla* viljelyyn tai istutettavaksi tarkoitettua mätiä tai maitia;
- 5) *luonnonvaraisella kalalla* eläviä luonnonvaraisia, myös mereen tai vesistöihin istutettuja kaloja,
- 6) *rannikkoalueella* aluetta, jolla on meri- tai murtovetä;
- 7) *vaelluskalojen nousualueella* jokien ja niiden suistojen osia, joihin merialueen vaelluskaloilla on mahdollisuus nousta ohittamalla enintään yhdet kalaportaat;
- 8) *sisävesialueella* Suomen sisävesistöjen osia; joista ja niiden suistoista kuitenkin vain niitä osia, joihin merialueen vaelluskalat eivät voi nousta tai joihin noustakseen niiden on ohitettava vähintään kahdet kalaportaat; sekä
- 9) *epidemiologisella yksiköllä* viljelykalojen muodostamaa ryhmää tai ryhmiä, joilla on keskenään samansuuruinen riski altistua BKD-taudille joko vesityksen tai toiminnanharjoittajan toimintakäytäntöjen perusteella.

4 §

Näytteiden lähettäminen laboratorioon ja tutkimus laboratoriossa

BKD-taudin varalta otetut näytteet lähetetään tutkittaviksi Elintarviketurvallisuusvirastoon, jäljempänä *Evira*. Tutkittaviksi lähetettävien näytteiden mukana on oltava Eviran näytelähete asianmukaisesti täytettynä. Evira päättää näytteiden tutkimusmenetelmistä ottaen huomioon kansainväliset standardit.

2 luku

Toimenpiteet epäiltäessä BKD-tautia viljelylaitoksessa

5 §

Tarkastus ja näytteenotto viljelylaitoksella, jossa on BKD-epäily

Kun kunnaneläinlääkäri on saanut ilmoituksen BKD-epäilystä sisävesialueella tai vaelluskalojen nousualueella sijaitsevassa viljelylaitoksessa tai hän muusta syystä epäilee tällaisen viljelylaitoksen kaloilla esiintyvän BKD-tautia, kunnaneläinlääkäriin on tehtävä tarkastus viljelylaitoksessa.

Tarkastuksen yhteydessä viljelylaitoksen kaloista on otettava näytteitä BKD-taudin määrittämiseksi Eviran antamien ohjeiden mukaisesti.

6 §

Epidemiologinen selvitys

Jos 5 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen, kaloissa todettujen muutosten tai laboratoriotutkimusten perusteella perustellusti epäillään sisävesialueella tai vaelluskalojen nousualueella sijaitsevassa viljelylaitoksessa esiintyvän BKD-tautia, kunnaneläinlääkäriin on tehtävä epidemiologinen selvitys mahdollisen tartunnanlähteen selvittämiseksi sekä sellaisten kontaktilaitosten kartoittamiseksi, joihin mahdollinen tauti on voinut levitä.

Kunnaneläinlääkäriin on

- 1) selvitettävä laitokseen ja sieltä pois siirretyt kalat ja sukusolut sekä vesitys, muu toiminta ja kontaktit, joiden kautta tartunta on voinut tulla laitokseen tai siirtyä laitoksesta eteenpäin.
- 2) selvitettävä kuinka laajasti oireita ja kuolleisuutta esiintyy laitoksen eri osissa ja kalalajeissa, taudin puhkeamiseen mahdollisesti johtaneet olosuhteet ja kuinka kauan tautia mahdollisesti on ollut laitoksella ennen sen havaitsemista.
- 3) laadittava laitoksen kaloista allaskohtainen luettelo, josta ilmenee laji, ikä, määrä yksilöinä ja painona, alkuperä ja mistä ja milloin ne on tuotu laitokseen.

Epidemiologinen selvitys on toimitettava aluehallintovirastolle ja Eviralle.

7 §

Rajoittavat määräykset

Jos 5 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen, 6 §:ssä tarkoitetun epidemiologisen selvityksen, kaloissa todettujen muutosten tai laboratoriotutkimusten perusteella epäillään sisävesialueella tai vaelluskalojen nousualueella sijaitsevassa viljelylaitoksessa esiintyvän BKD-tautia, kunnaneläinlääkäriin on annettava viljelylaitokselle rajoittavat määräykset.

Rajoittavilla määräyksillä:

- 1) kielletään taudille alttiiseen lajiin kuuluvien kalojen ja sukusolujen luovuttaminen muualle sisävesialueelle tai vaelluskalojen nousualueelle, lukuun ottamatta oireettomien kalojen istuttamista mereen laskeviin jokiin alimman nousuesteen alapuolelle tai kalojen luovuttamista suoraan teurastettavaksi kunnaneläinlääkäriin hyväksymään laitokseen;

- 2) kielletään taudille alttiiseen lajiin kuuluvien kalojen ja sukusolujen luovuttaminen istutettaviksi Perämeren alueelle ja Perämeren alueen jokiin, sekä Kokemäen ja Kymijoen suualueille;
- 3) kielletään niiden kalojen tai sukusolujen, joilla epäillään olevan BKD-tartunta, siirtäminen viljelylaitoksen sisällä altaasta, lammikosta, verkkokassista tai uomasta toiseen; sekä
- 4) määrätään ilmoittamaan vastaanottajalle viljelylaitoksen BKD-tartunnasta siirrettäessä kaloja tai sukusoluja rannikkoalueelle tai mereen laskevaan jokeen alimman nousuesteen alapuolelle 1 kohdan mukaisesti ja järjestämään kuljetus siten, ettei kalojen kuljetusvedestä aiheudu BKD-taudin leviämisen vaaraa.

Kunnaneläinlääkäri voi myöntää poikkeuksia 2 momentin 3 kohdan kiellosta, jos kalojen tai sukusolujen siirtäminen on välttämätöntä kalojen hyvinvoinnin tai viljelylaitoksen hoidon kannalta.

8 §

Rajoittavien määräysten peruuttaminen

Kunnaneläinlääkäriin on peruutettava 7 §:ssä tarkoitetut rajoittavat määräykset, jos epäily osoittautuu aiheettomaksi jatkotutkimusten perusteella.

3 luku

Toimenpiteet, kun BKD-tauti on todettu viljelylaitoksessa

9 §

Rajoittavat määräykset

Jos sisävesialueella tai vaelluskalojen nousualueella sijaitsevassa viljelylaitoksessa on todettu BKD-tautia, kunnaneläinlääkäriin on annettava viljelylaitokselle 7 §:n mukaiset rajoittavat määräykset, ellei niitä ole annettu jo epäilyn perusteella.

10 §

Epidemiologinen selvitys ja luettelo kontaktilaitoksista

Kun BKD-tauti on vahvistettu, kunnaneläinlääkäriin on tarkastettava laitos ja tehtävä 6 §:n mukainen epidemiologinen selvitys, ellei sitä ole tehty jo epäilyn perusteella.

Jos BKD-tautia todetaan rannikkoalueen viljelylaitoksessa kunnaneläinlääkäriin on laadittava selvitys laitokseen tuoduista kaloista tai sukusoluista viimeisen kuuden kuukauden ajalta.

1 ja 2 momentin mukaiset selvitykset on toimitettava aluehallintovirastolle, joka laatii luettelon tartuntalaitoksen kontaktilaitoksista. Kontaktilaitoksina pidetään viljelylaitoksia:

- 1) joista tartuntalaitokseen on tuotu taudille alttiisiin lajeihin kuuluvia kaloja tai sukusoluja viimeisen vuoden aikana tai joista kalat, joissa tartunta todettiin, ovat lähtöisin;
- 2) jonne tartuntalaitoksesta on viety taudille alttiisiin lajeihin kuuluvia kaloja tai sukusoluja aikana, jolloin tartuntalaitoksessa todennäköisesti on ollut BKD-tartunta;

- 3) joiden poistoveden laskukohta sijaitsee vesiyhteyden päässä korkeintaan 3 kilometrin etäisyydellä tartuntalaitoksen vedenottokohdan yläpuolella; tai
- 4) joiden vedenottokohta sijaitsee vesiyhteyden päässä korkeintaan 3 kilometrin etäisyydellä tartuntalaitoksen poistoveden laskukohdan alapuolella.

11 §

Tartunnan hävittäminen ja rajoittavien määräysten peruuttaminen

Rajoittavien määräysten peruuttamisen edellytyksenä on tartunnan hävittäminen tartuntalaitoksesta aluehallintoviraston hyväksymän tyhjennys- ja desinfiotussuunnitelman mukaisesti. Kunnaneläinlääkäri valvoo suunnitelman toteuttamista.

Suunnitelmaan sisällytetään laitoksen tyhjentäminen kaloista. Tyhjennys voidaan tehdä kokonaan tai osittain, jos perustellusti voidaan osoittaa tartunnan esiintyvän vain osassa viljelylaitosta. Tyhjennys voidaan tehdä kerralla tai asteittain. Tyhjennyksen jälkeen laitos tai tyhjennetty osa laitoksesta on desinfiotava ja pidettävä kuivana vähintään kuukauden ajan tai, jos laitosta ei saada kuivaksi, pidettävä pois toiminnasta aluehallintoviraston määräämän ajan.

Evira määrää tapauskohtaisesti jatkotutkimuksista, joilla varmistetaan tartunnan hävittäminen tartuntalaitoksesta. Kun jatkotutkimusten perusteella on osoitettu BKD-tartunta hävitetyksi, kunnaneläinlääkäriin on peruutettava rajoittavat määräykset.

12 §

Tyhjennyksen aikana noudatettavat rajoittavat määräykset

Jos laitosta ei tyhjennetä heti, jos vain osa laitosta tyhjennetään tai tyhjennys tapahtuu asteittain, kunnaneläinlääkäriin on peruutettava 7 tai 9 §:n nojalla annetut rajoittavat määräykset ja annettava viljelylaitokselle uudet rajoittavat määräykset.

Rajoittavilla määräyksillä:

- 1) kielletään taudille alttiiseen lajiin kuuluvien kalojen ja sukusolujen luovuttaminen muualle sisävesialueelle tai vaelluskalojen nousualueelle, lukuun ottamatta oireettomien kalojen istuttamista mereen laskeviin jokiin alimman nousuesteen alapuolelle tai kalojen luovuttamista suoraan teurastettavaksi kunnaneläinlääkäriin hyväksymään laitokseen;
- 2) kielletään taudille alttiiseen lajiin kuuluvien kalojen ja sukusolujen luovuttaminen istutettaviksi Perämeren alueelle ja Perämeren alueen jokiin, sekä Kokemäen ja Kymijoen suualueille;
- 3) määrätään laitoksen kalat sekä kuolleiden ja todennäköisesti sairastuneiden tai tartunnan saaneiden kalojen määrät luetteloitaviksi lajeittain, ikäluokittain ja altaittain, luettelot on päivitettävä vähintään kerran viikossa ja tiedot on pyynnöstä esitettävä eläintautiviranomaiselle;
- 4) määrätään kuolleet ja sairaat kalat kerättäväksi pois altaista mahdollisimman nopeasti;
- 5) määrätään laitos ryhtymään toimenpiteisiin kalojen karkaamisen estämiseksi ja ilmoittamaan viivytyksettä kunnaneläinlääkärille, jos kaloja toimenpiteistä huolimatta pääsee karkuun;

- 6) kielletään kalojen rehun poisvienti laitoksesta muualle sisävesialueelle tai vaelluskalojen nousualueelle ilman kunnaneläinlääkärin lupaa;
- 7) määrätään työvälineet, tarvikkeet ja kuljetuskalusto desinfioitavaksi ennen niiden poisvientiä muualle sisävesialueelle tai vaelluskalojen nousualueelle;
- 8) kielletään tartunnan saaneiden tai sairaiden kalojen tai sukusolujen siirtäminen viljelylaitoksen sisällä altaasta, lammikosta, verkkokassista tai uomasta toiseen, ellei siirtäminen ole välttämätöntä kalojen hyvinvoinnin tai viljelylaitoksen hoidon kannalta;
- 9) määrätään jokaiselle altaalle, lammikolle, verkkokassille, uomalle tai haudontayksikölle omat päivittäiset työvälineet ja yhteisten työvälineiden desinfektiosta siirrettäessä niitä kasvatusyksiköstä toiseen;
- 10) määrätään jalkineiden ja suojavaatteiden vaihdosta tai desinfektiosta ja käsien desinfektiosta poistuttaessa viljelylaitoksesta;
- 11) määrätään vierailujen rajoittamisesta välttämättömiin kalojen hyvinvoinnin ja viljelylaitoksen hoidon kannalta; sekä
- 12) määrätään ilmoittamaan vastaanottajalle viljelylaitoksen BKD-tartunnasta siirrettäessä kaloja tai sukusoluja rannikkoalueelle tai mereen laskevaan jokeen alimman nousuesteen alapuolelle 1 kohdan mukaisesti ja järjestämään kuljetus siten, ettei kalojen kuljetusvedestä aiheudu BKD-taudin leviämisen vaaraa.

Aluehallintovirasto voi myöntää poikkeuksia 2 momentin 1 kohdan kiellosta, jos kalat tai sukusolut siirretään toiseen tartuntalaitokseen tai sellaiseen viljelylaitokseen, johon tartuntalaitos on jo ennen tartunnan toteamista toimittanut kaloja tai sukusoluja. Tällöin on noudatettava 2 momentin 12 kohdan määräyksiä. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksenä on, että tartuntalaitos noudattaa 11 §:ssä tarkoitettua aluehallintoviraston hyväksymää tyhjennys- ja desinfektiosuunnitelmaa ja että siirrot eivät olennaisesti lisää BKD-taudin leviämisen riskiä. Vastaanottajalaitokseen sovelletaan tämän luvun tartuntalaitosta koskevia määräyksiä.

4 luku

Toimenpiteet kontaktilaitoksissa

13 §

Tarkastukset ja näytteenotto

Kunnaneläinlääkärin on tarkastettava sisävesialueella tai vaelluskalojen nousualueella sijaitsevat 10 §:n 3 momentissa tarkoitettut kontaktilaitokset. Tarkastuksen yhteydessä viljelylaitoksen kaloista on otettava näytteitä BKD-taudin määrittämiseksi Eviran antamien ohjeiden mukaisesti.

Aluehallintoviraston on ilmoitettava rannikkoalueella sijaitsevalle kontaktilaitokselle mahdollisesta tartunnasta.

14 §

Rajoittavat määräykset

Sisävesialueella tai vaelluskalojen nousualueella sijaitsevaan kontaktilaitokseen sovelletaan 2 luvun määräyksiä jos kontakti on ollut sellainen, että laitoksella voidaan perustellusti epäillä olevan BKD-tartunta.

Sisävesialueella tai vaelluskalojen nousualueella sijaitsevaan kontaktilaitokseen sovelletaan 3 luvun määräyksiä, jos:

- 1) kontaktilaitoksesta otetuissa näytteissä todetaan BKD-tauti tai niissä on selviä merkkejä BKD-taudista;
- 2) luonnonvesiin tai toiselle viljelylaitokselle toimitetuista kaloista on kunnaneläinlääkäri ottanut näytteet viikon kuluttua siitä, kun ne on toimitettu kontaktilaitoksesta, ja näissä kaloissa on todettu kliininen BKD-tauti;
- 3) kontaktilaitosta ja tartuntalaitosta voidaan pitää toiminnallisesti yhtenä epidemiologisena yksikkönä; tai
- 4) kontaktilaitokseen on aluehallintoviraston luvalla siirretty taudille alttiiseen lajiin kuuluvia kaloja tai sukusoluja tartuntalaitoksesta.

5 luku

BKD-tauti luonnonvaraisissa kaloissa

15 §

Toimenpiteet epäiltäessä BKD-tautia luonnonvaraisissa kaloissa

Epäiltäessä BKD-tautia luonnonvaraisissa kaloissa, aluehallintovirasto, yhteistyössä kalastus- ja ympäristöviranomaisten kanssa, järjestää näytteenoton luonnonvaraisista kaloista tautitilanteen selvittämiseksi Eviran antamien ohjeiden mukaisesti.

16 §

Toimenpiteet, kun BKD on vahvistettu luonnonvaraisissa kaloissa

Jos BKD-tartunta todetaan luonnonvaraisissa emokaloissa, joista on lypsetty sukusoluja haudottavaksi viljelylaitoksessa, on sukusolut ja niistä kuoriutuneet poikaset hävitettävä Eviran määräämällä tavalla.

Tarvittaessa aluehallintovirasto, yhteistyössä kalastus- ja ympäristöviranomaisten kanssa, järjestää näytteenoton tautitilanteen selvittämiseksi Eviran antamien ohjeiden mukaisesti.

6 luku

BKD-taudin valvonta

17 §

Valvonta emokalalaitoksissa

Kunnaneläinlääkärin on tehtävä tarkastus viljelylaitoksessa, jossa on taudille alttiisiin lajeihin kuuluvia emokaloja, vähintään kahdesti vuodessa. Evira antaa tarkempia ohjeita tarkastuksen ajankohdasta ja tarkastusmenettelystä. Tarkastuksen yhteydessä emokaloista on otettava näytteitä tutkittaviksi BKD-taudin varalta Eviran antamien ohjeiden mukaisesti. Näytteet voidaan myös sopia lähetettäväksi laitoksen toimesta muuna

ajankohtana, jos Evira katsoo tämän menettelyn olevan tarkoituksenmukaisempi tautiseurannan kannalta.

18 §

Valvonta poikasia tuottavissa viljelylaitoksissa

Kunnaneläinlääkäriin on tehtävä tarkastus viljelylaitoksessa, joka tuottaa taudille alttiisiin lajeihin kuuluvia poikasia istutettaviksi, vähintään kahdesti vuodessa. Kunnaneläinlääkäriin on tehtävä tarkastus viljelylaitoksessa, joka tuottaa taudille alttiisiin lajeihin kuuluvia poikasia jatkokasvatettaviksi toisessa viljelylaitoksessa ruokakaloiksi, vähintään kerran vuodessa. Evira antaa tarkempia ohjeita tarkastuksen ajankohdasta ja tarkastusmenettelystä. Poikaslaitoksista otetaan näytteitä tutkittaviksi BKD-taudin varalta Eviran antamien ohjeiden mukaisesti.

Edellä 1 momentin määräyksiä ei sovelleta luonnonravintolammikoihin.

19 §

Valvonta luonnonvaraisissa emokaloissa

Jokainen BKD-taudille alttiiseen lajiin kuuluva luonnonvarainen emokala, sekä naaras että koiras, on tutkittava BKD-taudin varalta lypsyn yhteydessä, jos sukuolut on tarkoitettu viljelyyn tai istutukseen. Näytteenotosta vastaa mädinhankinnasta vastaava henkilö ja se on tehtävä Eviran antamien ohjeiden mukaisesti.

Edellä 1 momentin määräyksistä poiketen siika-, muikku- ja harjusemokaloista otetaan ja tutkitaan näytteet enintään 60 kalasta pyyntipaikkaa kohti.

7 luku

Erinäiset säännökset

20 §

Kustannukset

Tarkastuksista ja näytteenotoista maksettavista korvauksista säädetään eläintautilain 15 §:ssä.

Tartunnan hävittämiseksi tarvittavien desinfektio- ja puhdistustoimenpiteiden kustannuksista vastaa eläinten omistaja.

Valtion varoista voi saada eläintautilain 17 § ja 19 §:n mukaisesti korvausta niistä eläimistä, jotka on lopetettu omistajan hakemuksesta. Korvausten hakemisesta säädetään eläintautilain 21 §:ssä.

21 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2011.

Tällä asetuksella kumotaan kalojen bakteeriperäisen munuaistaudin vastustamisesta 14.5.2003 annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus 3/EEO/2003.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2011

Maa- ja metsätalousministeri

Sirkka-Liisa Anttila

Neuvotteleva virkamies

Kajsa Hakulin